

„Slovenka“

 Glasilo slovenskega ženstva.

Izhaja v Trstu kakor priloga „Edinosti“ vsako drugo soboto.

Naročnina znaša za vse leto 3 gld.; za naročnike »Edinosti« pa 2 gld.; posamezne številke se dobivajo v Trstu v tobakarni g. Lavrenciča na trgu della Caserma po 12 kr. — Rokopisi naj se pošiljajo uredništvu »Slovenke«, naročnina pa upravništvu »Edinosti«, ul. Molino piccolo št. 3.

Vsebina 12. zvezka:

Anton Medved : Grobarjeva pesem — pesem. — „Z.“ : Telegrafistka. — Ivo Šorli : Plameni — pesem. — Prof. T. G. Masaryk : Mnogoženstvo in enoženstvo. — Zagorska : Pesniku — pesem. — Vanda : Odgovor g. čini Danici. — Danica : Mir ljudem na zemlji. — Književnost in umetnost. — Razno. — Doma.

SLOVENKA

GLASILO SLOVENSKEGA ŽENSTVA

Zvezek 12.

V Trstu, 17. junija 1899.

Letnik III.

Grobarjeva pesem.

Stanujem let nad trideset
Ob grobih v hiši sam.
Z lopato ostro na grobišči
Izkopal sto sem jam.

In sam sem jokal marsikdaj,
Gledaje bol sirot,
Gledaje trudnega zemljana
Pod grudo zadnjo pot.

Če jamo kopat kdo veli
In joka brez miru,
Jaz hladen zasadam lopato,
Ne menim se, komu.

Le časih, kadar postojim
Na tihih grobih sam,
Srce zapolje čudno v prsih —
Povedati ne znam.

In zdi se mi, da bi zagnal
Med grobi jok glasèn,
Ko mogle iz očij bi mračnih
Vzkipeti solze ven.

Pri jamah sem stoterih stal,
Poslušal bridek jok
Očetov, mater, bratov, sester
In starcev in otrok.

Otrpnilo mi je srce,
Solzâ usahnil vir;
Počasi je zavladal v meni
Ledenomrzal mir.

Ko svečenik izgovori
Poslednji blagoslov,
Poslušam hladen črne rušnje,
Grmeče na pokrov.

In pusta, prazna se mi zdi
Vesoljna zemlja ta
In prazno vse življenje
In pena — sreča vsa.

Izkopal sem že mnogim grob,
Le sebi ga ne bom;
V mladosti sem sočutne solze
Rosil za marsikom.

Kdo bode jokal za menoj,
Ko vgasne mi oko,
Ko ležem k svojcem davno mrtvim —?
Na zemlji vsi — nikdó.

Anton Medved.

Telegrafistka.

P i š e „Z“.

(Konec)

iza je razburjeno tekala po mestnem sprehajališču. Zdaj je obstala ter s čudom gledala kak grm, boleстно se prijela za glavo in zopet odšla dalje.

Nekaj jo je z vso silo gonilo naprej, strpeti ni mogla nikjer niti minuto.

Zdaj pa zdaj je vzdihnila in v njenih temnih, velicih očeh so se svetile zagonetne misli. Včasih so se ji zganila bléda ustna in njen glas je slabotno zamiral v zraku.

Od Digničevih je naravnost pribežala semkaj.

O, oni prizor ji je pretresel vso dušo!

Oni obupni krik stare Digničevke se ji je vtisnil v srce.

Kako jo je Viljko pahnil od sebe, ko je oni grozni klic udaril v sobo.

In potem tisto negibljivo truplo, tista masa brez življenja, oni obraz s krčevito zategnjenimi potezami!

Stresla se je.

O, to se ji je zarezalo v dušo, globoko zarezalo v srce!

In nikakor se ni mogla umiriti.

Vsi oni klici, ves oni plač, vsi razburjeni, zastrašeni, obupani glasovi so ji kričali v ušesih, vse ono ji je stalo pred očmi. In ustna so se še tresla poljubov, v mišicah ji je še vibrirala strast! In vse to se je spajalo in topilo v gigantske nepojmljive odmeve trpinčene duše.

Zastokala je.

Oh ta glava jo je tako bolela.

Bliski so se ji palili pred očmi in žareče krogle so ji jemale vid. V sencih jo je zbadalo in v glavi so možgani razdraženo bili ob lobanjo.

O Bog, te muke!

Neznosno!...

Obstala je in nepremično stala dolgo, dolgo.

Hotela je nekaj misliti, a njene misli so postale nakrat tako zelo počasne, zmedene in zmešane, da kar nikakor ni mogla priti do rezultata.

Naposled se je nekako trudno, brez volje obrnila nazaj proti mestu. —

Na nebu so se lesketale zvezde in v svetilkah je gorel plin.

Njej se je čudno zdelo vse to.

Je li zdaj po dnevu noč?!

Mehanično je stopala dalje.

Nekaj zvedeti, nekaj videti!

In šla je dalje, dalje.

Instinktivno se je vstavila pred neko hišo. Začudeno se je ogledovala in počasi ji je ustajal spomin in misli so se razvrščale v svoj stari, navadni red.

Digničeva hiša.

Seveda, saj je hotela semkaj!

Oprezno je stopila v vežo in tam v temi je zopet obstala sé strahom dušič svoje glasno, razburjeno dihanje.

Vse je bilo mirno, samo od zgoraj se je čul medel šepet.

Boječe se je bližala stopnicam in počasno, tiho, kakor tatica lezla kvišku. Na vsaki stopnici je poslušala, pridrževala dihanje in z neizrečeno opreznostjo je dvigala nogo za nov korak.

Zdaj je bila zgoraj.

O Bog, vsa se je tresla napora in strahu!

Vrata na hodniku so bila samo priprta. Sè skrbjo jih je odpirala in se pri vsakem škripu nervozno zdrznila. Naposled je bila špranja toliko široka, da je zlezla skozi.

Oh, ta strah!

Obe pesti je tiščala k srcu, da bi se ne slišali njegovi divji, siloviti udarci.

Nagnila se je naprej in poslušala vsak glas sé sleherni mišico, sé slehernim nervom.

Tihe stopinje so se čule za vrati, bolešno stokanje, pridušen šepet. —

Vse to jo je razburjalo še bolj. Menila je, da kri vre v njej. V oči so ji stopile solze. Bile so vroče kakor ogenj in ona je mislila, da je kri bruhala iz njenih razboljenih oči.

Naslonila se je na steno in zopet poslušala.

Zdaj premikanje stolov, pridušena razburjena govorica, bolešni, slabi, nezavestni stoki, zmešnjava, rahel ropot, nervozno hitenje.

In zdaj, zdaj jok!

O Bog! Slab, nežen a vendar oster glas!

Jok, otrokov jok!

Zdrznila se je.

Postala je še nekoliko a čula ni nič jasnega, nič gotovega. Vsak živec njenih možganov, vsak trzaj njenega srca, vsak dih, vsak

gibljej življenja v njenem bitju je lovil in odbijal v sto klicih le ta jok, to slabo, milo, bolešno ječanje.

In vse v njej je zakričalo:

— Proč, proč! —

Planila je k izhodu, poletela po stopnicah. tekla venkaj v zrak na ulico in tam dalje v noč.

Nič ni vedela, nič vidila.

Svetilke so vstajale in zopet izginjale v temi, ljudje so kakor sence ginili v noči in hiše so v enakomernem diru lezle nazaj v ozadje.

Zdelo se ji je, da stoji in da le drugo teka krog nje.

Bilo jo je strah.

Ona je hotela imeti mir, mir!

Nekoliko odmora in ne teh sto bežečih, intenzivnih, bolečih utisov v sekundi!

O Bog!

Mislila je, da kriči od bolesti, da vse stvarstvo odmeva njenih krikov, a skozi tesno stisnjena ustna so ji silile le belkaste pene.

Naenkrat je bila pri morju.

In to temno, ravno površje, ki se je resno in mirno raztezalo v noč, popilo je vse njene sile. V hipu je postala mirna in v dušo se ji je vselil čudovit, hladen razum. Vse je bilo tako jasno, mrzlo in mirno.

Njena razburjenost se ji je zdela nakrat smešna in otročja.

— Čemu vse to? — se je vprašala hladno in zdelo se ji je, da tudi to morje vprašuje iz tmine:

— Čemu vse to? —

Sela je na tla in čudila se sama nad točnostjo in jasnostjo svojih misli.

— Doma se jeze, da me tako dolgo ni — si je dejala in nakremžila obraz v zaničljive gube.

— Ha, ha! In ti obrazi jutri v pisarni, ko me ne bo! —

Zdelo se ji je naravnost smešno.

Zasmejala se je tiho hudobno.

— Hi, hi! Vsi tisti ljudje! —

Zdelo se ji je, da sama ni več človek in da mora za to zasmehovati vse neumne ljudi in njih bedasto človečanstvo.

— Hi hi, hi! —

Mislila si je, da je čarovnica in da pleše tam zunaj nad morjem svoje pošastne, divje plese. Skoro, da je čutila kako kroži po ozračju in kako se noč lovi v njena krila.

Ta noč!

Imela jo je rada.

Zdelo se ji je hkrati, da jo mora vdihati, snesti, da se mora sama razdihniti v noč in zopet vso noč zemlje zažeti v svoje bitje.

— Hi, hi ta noč! —

Nekaj jo je zbolelo.

Bila je duša.

Menila je, da je že odšla, da plava zdaj nad morjem a zdaj še je tu!

Ta duša! tako jo je zbolela!

Seveda, samo omedlela je!

In potem je poslušala, kar ji je pravila duša.

Toliko čarobnih pravljic? Indske legende in laskave orijentalске bajke.

In o ljubezni ji je pripovedovala, šepetala v melanholičnem dihanju morja spomine in ubirala čuteče strune človeškega srca.

Ah, ti duša!

Ona se je razjokala, tako ji je bilo žal te svoje vroče, žalostne duše.

A moralo je biti.

Bila je tako pametna, tako, kakor nikdar. In vedela je, da je izigrala svojo ulogo, ulogo družega junaka.

Nasmehnila se je.

Oni Viljko!

Zdelo se ji je skoro smešno, da ga je tako ljubila.

— Kaj pa ima od tega, kaj mu je ostalo?! —

In zopet se je nasmehnila, oni svoji tihi strašljivi smešek, ki se je za trenotek valuckal na vodi in počasi odhajal v daljavo.

Hi, hi!

Spomnila se je Milke.

Ta sirotica! Jako se je morala vstrašiti!

Toda nič ne de, ozdravela bo in on, nje mož jo bo zopet nosil na rokah, prav tako kakor prej.

Žal ji ni bilo nič, prav čisto nič!

Moralo je pač priti tako.

Ah!

Nekaj ji je zajokalo v mislih.

Oni otrok, oni mali otrok!

— Ravno je prišel na svet in jaz odhajam! —

— Ti, ti! — — je zašepetala nežno in vso svojo ljubezen je v duhu razlila nad otrokovo glavo.

— Krst ljubezni, — je dejala tiho.

Tema se je zgoščevala.

Zvezde so se utrinjale, noč si je pela svoje tihe krasne himne.

Tam iz dalnjega obrežja je šinil zdaj pa zdaj odsev vrteče se svetilnikove luči semkaj do nje, morje se je valuckalo tiho, dremajoče, svetlikalo se iz noči v zagonetnih vabečih refleksih.

— Čemu čakam? — se je vprašala glasno.

Odpela si je klobul, razplela svoje bujne, temne lase in se lehna naklonila k morju.

Prav nič strašljivega, grozničavega ni čutila, vse v njej se je spajalo s tem skrivnostnim, uspavajočem miru noči. Nekako sveto ji je bilo v srcu.

Njena duša je molila zadnje molitve nad svojim telesom, nje bitje je pošiljalo zadnje udane uzdihe k Bogu.

In zdaj je pljusknila v vodo.

Ton padca se je razlegal v noč, širil se, večal in zamiral visoko nad zvednatim nebom. Morje je v velicih kolobarjih bežalo od svoje žrtve in se zopet vračalo nazaj k nji objemajoč jo mehko v svoje hladno, mokro naročje.

Plameni.

II.

Črez polja do ljubice vede me pot,
črez polja pa veter brije;
a naj le brije, do plamena tu
se v prsih mi ne prerije...

A kar ne posreči se vetru nikdar,
bi znalo se vendar zgoditi:
gasijo tvoj oče in mati in brat,
bogati stric jel je gasiti.

Pogledi ledeni njih v dušo mrzlé,
образи me hladni — ni šala!
zato pa za plamen, ki vžgala si ga
le skrbi netilka mi mala!...

Ivo Šorli.

Mnogoženstvo in enoženstvo.¹⁾

Po prof. T. G. Masarykovem predavanju poslovenil D. L.

Moje predavanje je bilo naznanjeno po časopisih, da ga prireja »Domovina«, društvo za rešitev propadajočih žen in deklet; želel bi bil, da bi se bilo takoj dodalo: in živa priča propadajočih mož in mladeničev.

Ako hočem govoriti o mnogoženstvu in enoženstvu, tedaj povem najprej, kako je nastal naslov temu predavanju. Znani pisatelj — pesnik Björnson je nastopil pred nekoliko leti med dijaštvom proti Ibsenu in njegovim naslednikom ter pridigoval od vasi do vasi, da Ibsena slabo umevajo in zlasti da je napačno, ako se v njegovem imenu propoveduje svobodna ljubezen, kakor to dela velikomestna bohema. Jaz namerjam govoriti o istem predmetu.

Nenavadno je, da bi se govorilo o takih stvareh javno. Toda ravno o tem, kar ima za nas pravzaprav največjo važnost, o najbolj življenskih vprašanjih, se ne govori odkrito; morebiti se ne govori o tem zaradi tega, ker je zla preveč in so ljudje utrjeni in tako navajeni, da ga ne vidijo, četudi se zbuja zavest v poslednji dobi tudi pri nas.

I.

Povem najprej in takoj, kaj si mislim z mnogoženstvom in enoženstvom: prosto to, da mora imeti vsak mož v svojem življenju le eno ženo in žena le enega moža, a seveda v zakonskem združenju. Doslej žive ljudje v mnogoženstvu in mnogomoštvu: ne le v prostituciji, ampak v raznih oblikah spolnega združenja. A mi vidimo, da to življenje ni dano, vsiljeno — kakor se pravi — od narave, ampak od nravnih razmer. V mnogoženstvu živi vendar že mladina v nedospelih letih, skoro otroci. Ni treba nikakšne morale in globomiselne filozofije za spoznanje, da je to društveno zlo.

Tudi v zakonu ne neha vselej poligamiško življenje. Enoženstvo je bolj na papirju, nego v resnici, izprijenost že od otroških dob vede k mnogoženstvu in mnogomoštvu.

¹⁾ To predavanje, katero je imel praški vseučiliški profesor T. G. Masaryk 7. sušca t. l., priobčujem doslovno, ker se moramo tudi mi že enkrat navaditi, da ne bomo radi posameznosti, s katerimi se morebiti ne strinjamo, zametali cele stvari, ako je sama na sebi dobra, in prav o tej stvari moramo reči, da je. To vprašanje, s katerim se tu bavi prof. Masaryk, je vredno, da bi ga začeli tudi mi proučavati, zlasti mladina, ki se zadovoljuje navadno z neosnovanimi, površnimi, zapeljivimi frazami, katere naj nadomeščajo dokaze in trezni preudarek.

Protí temu propovedujejo in pokazujejo najboljši ljudje naše dobe, možje in žene, na enoženstvo. Tudi zgodovinski razvoj, vsa kultura stremi za idealom enoženstva, enomoštva. Tudi naravno število spolov (povsem enako število mož in žen) pokazuje na ta smoter.

Pravim torej: za namen vsega našega spolnega razvoja imam strogo enoženstvo in enomoštvo. Pravim »strogo« enoženstvo: s tega stališča se protivi temu idealu tudi drugi zakon. Torej: enoženstvo čisto, strogo; nehati pa mora mnogoženstvo in mnogomoštvo.

II.

Pravim, da streme najboljše glave in celi kulturni razvoj za tem smotrom. Ozrmo se na ta razvoj, ali je res tako? Najbolje spoznamo, kako se stvari razvijajo, ako pogledamo, kako dozoreva naš glavni нравni verski zakonik. Spoznamo, da je tu razvoj, določen napredek.

V starem zakonu je bilo še dovoljeno mnogoženstvo (psalmist David!), harem je sprejeta institucija. Vlada mnenje, da je žena podložna možu; zato nima v svetišču skoro nikakšnega mesta. Dovoljuje se ločitev. Le za duhovništvo so že višji predpisi. Duhovniku se ukazuje, da si ne sme jemati nečiste žene, ne sme se ženiti z vdovo. Kratko se da naziranje starega zakona formulovati s tem, kar je tam rečeno: da morata biti Adam in Eva, mož in žena, »eno telo«.

Novi zakon stoji više. Kristus, ki sploh dopolnjuje zakon, sprejema v znatni meri naziranje starega zakona, dovoljuje ločitev; več zakonov za seboj mu ne škoduje. Sam ima v praksi in v teoriji ideal asketiški. Celibat smatra više nego zakon; spomnite se zlasti mest, kjer govori o evnuštvu radi nebeškega kraljevstva.

Apostoli se drže Krista in starega zakona; na mnogih krajih, se zdi, bolj starega zakona nego Krista: po starem zakonu mora biti žena možu podložna; beremo, da ni ustvarjen mož radi žene, ampak narobe žena radi moža. Ženi se prepoveduje govoriti v skupščinah, v svetišču, in celibat se smatra više nego zakon.

Na teh predpisih je zidana srednjeveška rimska in grška cerkev. Mož je vsled tega, ker postane duhovnik, povišan nad ženo. Redovnice že prelamljajo le do gotove mere ta verski spolni aristokratizem. Celibat duhovnikov se javlja v teoriji in praksi kot nekaj mnogo višjega nego zakon; nastaja ideal asketiški, čegar suma je, da telo ni nič a duh vse. — V grški cerkvi se morejo in morajo duhovniki pred posvečevanjem ženiti, po posvečevanju pa že nikakor ne; ne dovoljuje se jim drugi zakon, ne smejo si jemati vdov; škofje morajo biti sploh brez žen. Kakor že v starem zakonu, tako so tudi v rimski in grški cerkvi doslej najidealnejši predpisi prihranjeni za malo manjšino — velika večina more živeti v nižji nravnosti.

Nastaja reformacija. Reformacijo je izzval do znatne mere asketiški ideal in neizpolnjevanje tega ideala; reformacija ne iz teoretiških razlogov, ampak glavno iz praktičkih. Narodi vstajajo, zavest se zbuja v njih ne le za dogme, ampak za življenje, zlasti duhovnikov. Tako je bilo pri nas, tako je bilo tudi drugod. Uničuje se duhovništvo vobče; seveda ne naenkrat, ampak polagoma, in uničuje se tudi duhovniški asketiški ideal; zlasti Luter, tudi drugi reformatorji se upirajo temu idealu in priporočajo zakon. Družino je postavila reformacija više, dualizem med izvoljeno manjšino in neizvoljeno maso mineva.

* * *

Z reformacijo pa se hkrati razvija humanizem. Mislim tu to klasiško gibanje zlasti umetniško, estetiško, kakor je ravno bilo v isti dobi v reformaciji. S povratkom k starejši kulturi klasiški, najprej rimski in šele pozneje grški, se sprejemajo tudi nravni ideali starega sveta, dobe cesarjev; že v humanizmu vidimo početke dekadence in teh smeri, katerim pravimo moderne. Proslavlja se ideal poligamiški. Poleg npravne strogosti reformatorjev nahajate v isti dobi izreke slavnih humanistov docela nasprotnne. Seveda ne gre le za teorijo, ampak tudi za prakso v življenju.

To klasiško gibanje, nečemo reči pogansko, se v višjih slojih vzdržuje in stopnjuje dalje. Podčrtavam besede: v višjih slojih, ker ljudstva takrat še ni bilo; to je bilo s suženjstvom izobčeno od kulture.

V minulem stoletju se drži poligamiškega življenjskega ideala zlasti francoski dvor, salon, francoska filozofija in literatura: razkošnost absolutizma in aristokracije pred njenim padcem, družba dekadentna, degenerovana. Ne osupne nas, imamo-li v tej dobi čisto resne predloge, da bi se povrnili k poligamiji. Po 30 letni vojni je bilo malo ljudi, države so hotele imeti mnogo prebivalstva in so prišle tedaj na takšne predloge. Primerjamo-li to s tem, kar se danes na Francoskem iz istega vzroka priporoča, tedaj vidimo, kako polagoma izumirajo stari nazori.

Izbuhnila je francoska revolucija. S svojim geslom: prostost in svoboda, propoveduje se tudi prostost in svobodo družine, zlasti doslej stiskanih slojev. Propoveduje se pa že tudi prosta ljubezen. Vzamemo-li literaturo te dobe kot simptom naziranja, imamo roman Rousseau-a Nove Heloise in njegovo filozofijo ljubezni, Prevost nam prvi v Manon Lescaut idealizuje kurtizano. 19. stoletje nadaljuje v tej smeri; romantizem s svojo »romantiško«, sentiment-

talno ljubeznijo, po njem naturalizem, končno dekadenca ali moderna v ožjem pomenu besede.

V filozofiji po Rousseau cela vrsta t. zv. »metafizikov ljubezni«: Stendhal, Balzac do Bourgeta, Baader, tudi Schleiermacher (o Schlegelovi Lucindi), glavno Schopenhauer, Hartmann, Nietzsche do Bleibtrea in mnogo drugih. V leposlovju spolni titanizem: Musset, Goethe, Byron, Shelley, v najnovejši dobi pa Zola do izrecne, odkrite dekadence in degeneracije à la Wilde. In v današnjih dneh smo pri idealu t. zv. mederne ljubezni. Troje zahtev je v imenu te ljubezni: Predvsem se zahteva: prosta ljubezen. To se pa često formuluje tudi tako, da se zahteva svobodna ženitev, svobodni zakon, ali pa se tretjič končno pravi, da se morajo dovoljevati ločitve bolj pogosto, da se popravijo nesrečni zakoni. Po tem novem idealu je baje dosedanji zakon monogamiški naproti polnemu razvoju človeka, moža in žene. Ako se naj razvije in vžije prava individualnost moža in žene, se mora odstraniti monogamija in nadomestiti s kako višjo, seveda plemenito obliko poligamije.

* * *

Kakor hitro sta reformacija in humanizem odstranila asketiški ideal in tako povišala rodbino v njenem socialnem pomenu, je bilo naravno vedno več rodbin, prebivalstvo se je hitreje množilo nego prej.

K istemu izidu je vedla po verski revoluciji politiška revolucija. Politiška revolucija je s svojim geslom: svoboda in enakost, odstranivši fevdalne in cehovske okove, oprostila velike mase a s tem tudi njihove rodbine. Prosim, spomnite se le, da je v starejših dobah (in to velja tudi o protestantovskih državah) fevdalni gospod dovoljeval svojemu podaniku, ali se sme i kdaj se sme ženiti, ter čuval njegovo rodbinsko življenje. To se je odstranilo, mnogobrojni nižji sloji so postali enaki višjim slojem, rodbina je bila s tem emancipirana v dobrem, toda mnogokrat tudi v slabem smislu, kakor je to bilo v višji družbi.

V našem stoletju po veliki revoluciji propoveduje vedno liberalizem geslo prostosti, individualizacije, individualizma. Naj dela vsakdo, kar hoče, nihče se ne mešaj v to, ni države ni cerkev! To politiško in gospodarsko geslo se naravno aplikuje tudi na rodbino: mož — žena — otroci morajo biti svobodni. Rodbinski in spolni liberalizem.

Politiški revoluciji se pridružuje gospodarska revolucija. To čutimo v naši dobi in v najširših slojih. S tem, da je nastala obrt, veleobrt, svetovna trgovina, se revolucijonuje tudi rodbina. Žena po-

staje delavec kakor mož, postaje možu gospodarski enaka in odtod izvirajo posledice za zakonsko združitev in za celo življenje.

Gotovo je rodbina v mnogih in mnogih slučajih že odstranjena, ali pa je postala nekaj drugega nego je bila prej. Odtod geslo socijalizma vseh smeri, postaviti rodbino na temelj čisto gospodarski, na gospodarsko enakost in geslo proste ljubezni, v tem se ujema socijalizem s t. zv. modernim gibanjem, kakor sem ga začetkoma karakterizoval.

* * *

Pregledamo-li celi ta razvoj, tedaj se nam javlja stvar taka-le: Imamo poleg sebe nekoliko tipičnih nazorov o nravnem in socialnem pomenu rodbine in spolne ljubezni. Predvsem krščanski nazor. Seveda, ako govorim o krščanstvu v tej splošnosti, se ne smem ozirati na posamezne nuance, cerkve in smeri; v celoti je to doslej veljavni oficijelni nazor starejši, po katerem morajo biti žena in otroci podložni možu in očetu. To je moški aristokratizem, absolutizem. Po nravni strani je to več ali manj strogi asketiški ideal v tem smislu, da je telo kot materija eo ipso nečisto in torej je nečista tudi ljubezen.

Poleg tega imamo moderno smer glavno literarno-umetniško, ki se začne od humanizma. Zahteva prosto ljubezen. Tu je mnogo nuanca: z ozirom na narode, dobe; povsem se odlikuje francoski tip (katoliški), nemški in germanski (protestantovski), ruski (pravoslavni).

Pridružuje se tretja smer, socijalizem: zahteva gospodarsko enakost zakonskih in prosto ljubezen.

Ti trije nazori in smeri stoje proti sebi, vendar imajo nekaj skupnega, namreč materijalističko naziranje o spolnem razmerju. Materijalizem vidim i tam, kjer se z besedami propoveduje idealizem. Zlasti askeza je materijalizem, in zato se ne čudimo, ako se dotikajo najskrajnejša nasprotstva: na eni strani oficijelni katolicizem s svojim asketiškim idealom, na drugi t. zv. novi katolicizem, dekadence, isto tako z asketiškim idealom, četudi se ga drži morebiti le po imenu. A tudi socijalistiški nazor, ki hoče regulovati rodbino svoje družbe le z gospodarskimi razmerami, je materijalistički in prihaja k sorodnim posledicam.

III.

Poleg teh smeri in nazorov ter proti njim se razvija — in tega smo mi pričé — višje, v istini naprednejše naziranje. V kratkem hočem razložiti, kaj je temelj tega novega nazora, novega življenja, novega sveta.

Najprej čisto antropološki, kar se tiče moža in žene. Doslej se javlja v vseh nazorih dualizem; dela se namreč med možem in ženo ogromni razloček. Tega dualizma, tega razločka ni. Sicer pa tega krivega nazora nimajo le možje, ampak tudi žene.

In ta krivi nazor je v tem, ker se zlasti trdi, da ima žena slabši razum nego mož in da torej zanjo ni intelektualno delo itd. To je zmota. Delo je v družbi razdeljeno po spolu in po raznih sposobnostih. A da ne govorim dolgo in pojasnim takoj stvar z zgledom: Mislite v resnici, da misli žena delavčeva, kmetovalčeva, profesorjeva, uradnikova, ki vzgaja v potu svojega obraza pet otrok, manj nego njen mož, kak suhoparen učenjak — bodisi nesuhoparen — ki se je priučil temu svojemu intelektualnemu rokodelstvu? Menite, da se pravi mnogo študirati že eo ipso misliti? Ne, biti učenjak, mnogo vedeti, vedeti, kako se z glavo služi kruh — to še ni mišljenje. In zato se ne dajmo motiti, da človek, ki ni prešel akademiškega učenja, ne misli. Misli! Ta delavčeva žena mnogokrat več misli nego mož, ki ji položi v soboto par goldinarjev na mizo; ali uradnik, ki izplača prvega svoji ženi toliko in toliko — pravim, ta dva gotovo nista toliko mislila kot njuna neznatna, od nikogar opažena, od rana do noči se trudeča žena...

Neenakost moža in žene vidimo mnogokrat v tem, da je baje žena zlasti bitje čustva, mož, ta se mora udajati bolj hladnemu razumu, je sploh surovejši, nenežnejši itd. Tudi to ni resnica; žena nima več čustva nego mož in mož ne manj nego žena. S čustvom se sploh sedaj dela mnogo zla; čustva so lepa, nelepa, vznesena, nizka, nežna, surova — tako kakor ne misli vsak učen človek že radi tega, ker je učen, tako tudi ta, kdor mnogo čuti, še ne čuti lepo. Zlasti se moramo navaditi, da bomo ločili prenapeto romantiško občutljivost od pravega čuta.

In tretji razloček — da je baje žena nrajnejši. Tudi to mi možje dostikrat formulujemo tako, da nas mora žena varovati, da mora biti naš ideal itd. To je tudi zmota: žena ni nrajnejša od moža in ni nenrajnejša nego mož. Tega razločka ravno ni; žena in mož sta vedno skupaj, med njima je tako intimna dotika, da ta razloček niti biti ne more. Ne preostaja torej nič drugega nego fiziški razloček. Žena je danes glede na mišice slabša od moža, in je zlasti vsled raznih spolnih funkcij (nosečnosti, dojenja itd.) izključena za nekaj časa od mnogih opravil katere opravlja mož. Odtod ravno naravna razdelitev dela. Pravim, da je žena glede na mišice slabša; toda ne bi hotel te slabosti tako pretiravati, kakor se to navadno dela. Tako hudo zopet ni! Zato pravim glede na mišice: imam gotove dvome, je-li je slabši nego mož tudi glede na živce.

Uradnija ali kdor se peča se znanstvenimi problemi itd., vse to ne vpliva tako hudo na živce, kakor imeti vedno okoli sebe 3-4 otroke od jutra do večera in morebiti gledati, kako muči to dete bolezen, glad... imeti je vedno pred očmi, dčim smo mi možje izvan doma. Pravim: dvomim, je-li je žena glede na živce slabša nego mož.

Zatorej prihajam k tej upravičeni sodbi, da sta si mož in žena popolnoma enaka. Jaz bi nazval ta nazor spolni demokratizem proti spolnemu aristokratizmu, ki se doslej pojavlja v starejših nazorih verskih, socijalnih in politiških.

Ako sta si mož in žena enaka, tedaj izvira iz tega zahteva v gospodarskem, socijalnem in politiškem oziru, da imata in moreta imeti mož in žena čisto enaka opravila, v kolikor ne zahtevajo od žene spolne funkcije gotovih posebnih opravil. Torej popolna enakost gospodarska, bolje rečeno, popolna enakost dela.

Tu se mi bode ugovarjalo z jedno stvarjo, ki se oglašča vedno in vedno in ki se formuluje navadno tako lepo in človekoljubno. Da je baje žena slabša, in mi, ki hočemo enakost, jo torej drvimo v družbeno in gospodarsko konkurenco; kot slabše bitje mora tu baje obnemagati in najhujše je pri tem to, da se razdvaja rodbina, žena postaja možu neprijateljica, mati sinu, hčeri... skratka: konkurenca odstranjuje celo dosedanje rodbinsko življenje.

Pravim: to je argument, ki ga slišimo vedno v raznih oblikah, toda je ta argument čisto napačen. Pomislite vendar le, prosim: žena naj torej ne dela, naj ne služi, naj bo to žena, sestra, hči — kdo pa naj jo živi? Mož, oče, brat, prijatelj, znanec — skratka družba jo mora na kakšen način živiti in de facto jo živi: kako se torej more govoriti o konkurenci? Nasprotno — s tem, da tako mnogo žcn ne dela, morajo možje, ki jih preživljajo, tem silneje tekmovati med seboj. Ako žena nič ne zasluži, jo moram jaz živiti, jaz moram svoje hčere, sestre nekako preskrbeti, in če jih imam več, moram tem bolj in tem pridneje tekmovati. Ta argument o konkurenci ima torej ravno nasprotni smisel. Čisto brezskrbno moremo zahtevati enakost dela, omejevši to, kar sem naznačil. Poglejmo sedaj kratko nekatere posebne stroke in uvidimo, da to, kar zahtevam, ni prenapeto. Naši kmetje — ti imajo pravzaprav do znatne mere vprašanje rešeno; mož in žena delata enako na polju in doma. Delavci imajo tudi do znatne mere vprašanje razvozljano.

Preostaja torej pravzaprav ta t. zv. srednji sloj, inteligenca. Tu se pričkam radi nekaterih opravil. Kakor veste, pečajo se naše študentinje z medicino, toda država jim tega še ne dovoljuje. Mnogi medicinci so proti temu. Na pr. prof. Albert pravi, da žena

za kirurgijo vsaj ni sposobna, ker je slabša; toda isti prof. Albert priporoča, da bi se žena izučila za strežnico. Kaj mislite, da je teže? opravilo strežnice, ali doktora? — Vidite, kako so to prazni razlogi.

Vzemite si literarno polje. Tu je stvar odločena. V vsaki literaturi vseh narodov imate odlične pisateljice, ki stoje v ospredju in ki so prinesle v literaturo nekaj novega in cenega. Koliko je pri nas takšnih pisateljev, kakor n. pr. Božena Němcova? V Angliji (Joana Baillie, Brontë, Browningova, Eliot itd.), v Franciji, Nemčiji — — je stvar rešena, da namreč žena enako dela in ima enako veljavo, kakor literat mož.

Opravilo politiško? V politiko baje žena ne sme — zakaj? Kje je razlog, da bi se ne zanimala za to, kar zanima može, ako hoče? — »Rodbina bode raztrgana!« Ali ni raztrgana, ako odide mož na Dunaj kot poslanec? in je-li je pisano, da mora postati vsaka žena poslanec? To je vendar smešno.

Končno v religiji in v cerkvi. Ako bi zahtevali enakost v cerkvi, da bi bila žena duhovnica, tu tlesknejo ljudje z rokami! žena mora vendar molčati! Toda le poglejmo ljudsko sofistiko! Dokazovali vam bodo, da je žena v prvi vrsti npravno bitje, čuvstveno, in zlasti, da se religija najbolj prilega ženi — to slišite vedno. Recimo, da je to resnica (jaz tega ne verjamem); ali bi torej ne smela biti vsaj enako delavna v cerkvi, kakor mož? Drugod se že odstranjuje i ta predsodek: imamo krščanska veroizpovedovanja, kjer sta si žena in mož i v cerkvenem oziru enaka.

Pravim torej in ponavljam: Enakost dela in skrbi za družbo.

(Konec prihodnjic).

Pesniku.

(S. G.)

Kot božje luči — Tvoje pesni,
mi v mlado dušo sévajo...
kot solčni žarki v sojni Vesni.
to srce mi ogrévajó...

To iskrice so duše jásne,
utrinki z božjega nebá...
in zvezde to se zdé mi krásne,
na nebu Tvojega — srcá...

O vrt nebeške poezije,
o Hipokrene sladki vir,
naj mi iz tebe duša pije —
ljubezen gorko — blagi mir...

Zagorska.

Odgovor g. Danici

na njen članek: *Moderna žena in gospodinjstvo.*

Spisala **Vanda.**

Vanda? Kdo je vendar to človeče, ki si drzne ugovarjati meni — Danici, katero hvali velecenjena gospa urednica sama in odlikuje njene spise? tako se gotovo povprašate, ko prečitata mojo debato. Morda bi Vam te vrste delale preglavico — da bi bila primorana vpraševati se: sem li omožena ali ne, ker smelo govorim o dolžnostih poročene žene — skrbne gospodinje — zato pa čujte! Nisem omožena, ne! Ali dozdeva se mi vendar, da si človek katero si koli stvar lahko predstavlja, ne da bi si jo moral ogledati ali v dotični kaj izkusiti. Zakaj se tedaj vtikam v te zadeve? Slušajte! Učiteljica sem in — — in iz Vašega spisa: »Muzikalična vzgoja otrok« sem spoznala, da ste mi koleginja ali pa vsaj exučiteljica. Mnogi in osobito krepki spol si snuje o učiteljicah razne predsodke, med drugimi tudi onega, da učiteljice niso za zakon, češ, da ne umejo drugega nego k večemu zabeležiti s svinčnikom množino perila, kterege oddajo perici ter da so pri kuhinji primorane posluževati se termometra, da izvedó, kedaj jim voda zavrè. Čitajoč Vaš zadnji spis je gotovo marsikteri mož vzkliknil: »Tako sedaj si želijo naše ženske, Slovenkine sotrudnice?« Vidite tedaj še le se bode tako mnenje o učiteljicah utrdilo, ko izvedo, da je bila g. Danica, ki je spisala spis o moderni ženi, baš učiteljica.

Mene je prisilil Vaš zadnji spis, da polukam v razne številke »Slovenke«. Vaše spise ne smatram baš pohvalnim ali s svojim zadnjim spisom ste pokazali, da nočete biti med srednjimi, da zahtevate pozitiven ali negativen učinek. In to ste tudi sedaj dosegli, kajti Vaše vrste so poleg gotovo mnogo drugih razburile tudi moje živce, da se ne morem upirati razumu — protiviti se Vašim nazorom in naravnost odpreti debato o tej stvari.

Da pa kaj uganete po čem diši vsebina mojega današnjega spisa, naj Vam kratko in jedrnato rečem, da po mojem mnenji spada Vaš spis v uredniško košarico. Je li možno, da bi se možki klanjali takim principom kakor jih ponujate Vi, cenjena Danica?

Iz vašega spisa razvidim, da niste dosledni, da pišete le zato, da se Vas imenuje sotrudnico »Slovenke«, da govorite brez prepričanja in se protivite sama sebi, kajti v spisu: »Žensko vprašanje« (II. letnik, 25 zvezek) pišete, naj je pravi delokrog ženske ob domačem ognjišču. In to je prav, vidite, g. Danica, tega mnenja sem tudi

jaz. Je li pa Vaše prepričanje na toli negotovi podlagi, da se Vam je v teku nekolikih mesecev tako temeljito izpremenilo?! Človek postaja nervozen nad vašo nedoslednostjo, kajti prav nasprotno kakor sedaj čitam v 25. zvezku II. letnika str. 580 I. odstavka, v katerem se potegujete za žene - gospodinje, »ki s skrbno varčnostjo podpirajo moževo prizadevanje«. In dalje še svetujete tam, naj bi še celo z delom svojih rok tudi gmotno podpirale gospodarstvo. S smelim tonom naglašate, da delo ne odvrča takih žen od svojcev, in jaz menim tudi obratno, da niso baš hišna opravila, ki odtujujejo soproge od njihovih družic.

Tudi jaz se primaknem na Vašo stran, ako bi bili še danes tega mnenja kakor ste v onem 25. zvezku, kjer menite, da bi se možki spol ne bal toliko zakona, ako bi jim žene pomagale pribavljati, a ne le trošiti.

Z nekakim entuzijazmom besedičite o ženski, ki se suče okrog domačega ognjišča, radi kteręga se čuti na svoj dom nekako priklenjeno, da čedalje bolj ljubi te svoje mile prostore. A kaj pišete v svojem zadnjem spisu na str. 229. v II. odstavku? Evo jedra Vaših fraz! Le sarkazem se Vam razlega po obrazu, ko zasmehujete skrbno gospodinjo — nazivljajoča jo pepeluško, ki dela noč in dan na vse preteze, da omili svojemu drugu domače ognjišče. Saj ni baš to potrebno, a pri vsem svojem hišnem opravilu jej lahko ostane toliko časa, da se bavi s svojci. Kar jezica popada vsacega; kaj pa še po Vaših puhlih nazorih užaljeno čutečo se žensko! In kako ne, ko toli bedasto ironirate gospodinjo, ako sama opravlja kaj v kuhinji, mesi domačo potico, ki je gotovo najokusnejša ter se še celo poniža likati perilo.

Oprostite, v Vašem spisu ne najdem naivnosti pač pa bedastoče, kajti Vaši nasveti se morejo prikupiti le lenobam.

Že sem spehana in živci so mi razburjeni ali nadaljujem vendar iz užaljenega prepričanja in vsled Vaše nedoslednosti. Pravite, da dandanes vsakdo pomiluje vbožico, ki bi bila toli naivna sprestiti si sama svojo balo.

Take neveste ne smatram jaz nikakor za naivno, ker bi jej to nikakor ne škodovalo, ako bi si sama spredla svojo balo, ali prepričana sem, da tega dandanes nobena ne stori le zato, ker jej ne kaže. Da! Drugi časi, drugi običaji! Ne ustavljam se nikakor ženski oslobojti, a ker se moram protiviti in upirati Vašim nazorom, hočete me — kakor ste že anticipatno napovedala — šteti med one, ki so na moji strani v krog smešnih nazadnjačic, ktere naj bi spadale prav za prav v kako antikvitetno zbirko. Kljub temu bi bila jaz jako za-

dovoljna, ako bi me kdo mogel prištevati h kategoriji pridnih gospodinj, ki so Vam trn v peti, ki Vam s svojimi žulavimi (?) rokami mečejo pepela v oči — teh nervoznih bitij — teh pepelušk. Ha—ha! Kaj ne? Ubogi možki — osobito oni, ki so navezani na ta »posvetna« bitja, ki po raznih kuhinjskih ingredijencah neprijetno dišijo — da že mož v gane in radi njih bližine pogodi, kaj mu bode pripravljeno za kosilo! Seveda! Zakaj pa ne pride žena možu nasproti parfumi-rana kakor moderna Danica?! Naša prvakinja gotovo ne prihaja v objem svojega soproga z ognjišča razgretim licem. Kajpada žena, ki se ne ravna po Daničinih načelih — taka soproga gotovo izgubi hm—hm ono fascinujočo mičnost v moževih očeh, kar ob enem provzroči nezvestobo, da bi obračal mož svojo pozornost rajši na bitje, ki bi se dolgočasilo po divanih, ki bi se šemilo do njegovega prihoda pred zrcalom, da bi ga morda očarala in presenetila s kako posebno bluzo, katero bi on moral plačati s svojim trudom.

Cenjene čitateljice naj oprosté, kajti tu ne govorim za one, ki ne potrebujejo moževega žepa. Posegla sem s svojim peresom do sem, ker tudi g. Danica ni delala izjem; — govorila je sploh o gospodinjah — poročenih ženskah. Radi tega sem se tudi jaz poprijela splošnosti — hotela povedati za vse ostale, ki se na pošten način ne utegnejo prikazovati vsak dan v novih toaletah. G. Danica! Ne poznam Vas drugače nego po vaših spisih in »originalnih« nazorih — a najbrže spadate v krog imenitnih slojev liki bogata Angličanka, drugače bi ne vabljala svojih pajdašic v skupno jedilnico. Zakaj? Morda zato, da bi doma lenarile, celo jutro delale toaleto za poldan, da bi vzbujale zavist pri svojih koleginjah, a se dopadale tujim so-progom, s katerimi bi se zbirale v skupni jedilnici. Tudi bi morda ne zmanjkalo nezvestih src; tu bi bila šviga-švaga. Zdi se mi, da poznam žensko nprav in menda ne sodim krivo, ako menim, da bi nobena ne marala zahajati dan za dnevom h pokriti mizi — v ono družčino — vedno z jedno in isto bluzo, z jedno in isto obleko. Ne bi li take gospodinje potrosile več nego ona, ki opravlja sama svoja hišna opravila? In ako bi si ktera zaželela obedovati doma — naj jej li postrežnica donasha kosilo iz jedilnic zastonj? Prašam sedaj: Kaj pa naj dela taka žena doma, ko odpošlje svoje otroke v šolo? Kuhati jej ne dovolite, likati perilo tudi ne, s pospravljanjem in brisačo v roki se pa onesnaži in oprashi, da izgubi za svojega soproga ono »vablivo fascinujočo mikavnost«. Kako tedaj? Naj li dočaka moža še v postelji? Naj li kaj raprezentuje, čemur se Vi g. Danica protivite v 25. znesku II. letnika, II. odstavku str. 579,

Pardon — pardon! Vsaj svetujete, da naj bi se ta zlati čas

potratil z izprehodi. Ti so seveda boljši in fizično zdravejši za soprogo, ki bi se drugače morala pariti doma in kuhati možu — ali pa postiljati ležišče. Iz Vašega spisa razvidim, da spravljate v jedilnico tudi negalantne babure, ki bi se tu in tam še tako sprle, da bi si z razkoločenimi očmi zašle s prsti v lase, ker bi se mesto rižota kakor pravite, hladil v skledi močnik.

Liki Američanke, s katerimi se Slovenke ne morejo primerjati radi bogastva, pravite, da najmanjše in najskromnejše gospodinjstvo ima navadno po dve kuharici. V katerem kraju se vendar to vrši? Gotovo v Vašem rojstvenem zakotju — v kraju blagostanja. Če je temu boljše, da bi bile jedilnice, kako naj to umem? Se li potegujete za vaščanke in seljakinje, kjer povdarjate o jedilnicah?

Najbrže! Meščanke, ki so prelene ali prepetične, da bi same opravljale hišno opravilo — zahajajo lahko v hotel. Ne protivim se temu, da naj pametni možje zahtevajo od svojih soprog več nego opravilo onih del, ki so g. Danici zoperna — prašam pa sedaj: Ne bi li baš pametni možki svet dal prednosti onim ženam, ki umejo razen znanstvenih stvari tudi hišna opravila? Zakaj, da kljub temu zahajajo v klube in kavarne? Menimo, da žena, ki ljubi svojega soproga, mu rada tudi privošči, da pribije po napornem delu urico časa v družini svojih tovarišev. Ne govorim tu o možkih podvrženih Vašim nazorom, kajti ti se dovolj razvedrijo o poldan v jedilnicah.

Ne debatiram o Vašem principu: Gospodinja obračaj svojo pozornost na svojo deco, ali upiram se poslednjemu stavku, kjer trdite, da je večina otrok vzgojena od marljivih žen — zanemarjena.

Tako menite? Jaz pa Vam povem, da poznam dokaj omoženih žen, ki se znajo sukati v raznih krogih, pa tudi okrog domačega ognjišča in vendar so njih otroci vzgled ostali deci, katerih matere se ne dotikajo in ne poprimejo nikacega hišnega opravila.

Vam se zdi smešno ali celo žalostno, da vzame mati na svoj dom instruktorja — dijaka, komur je pridiprav vsak krajcar. Nazivljete ga nezrelim pobičem?! Morda je res potreben sam vzgoje, a on ne vzgaja izročene mu mladine za one bore novce, temveč odpravlja svojo urico in potem zopet odhaja morda revež zopet s trebuhom za kruhom. Meni se tedaj zdi umestno, ako tu in tam vzame kakova mati, ki sama ne utegne, instruktorja ter daje s tem živeti tudi drugim.

Nočem govoriti o tem, kar ste bleknili o gimnazijskih študijah, tudi ne vem, če sodi v Vaš spis opomba, zakaj se grščina še ne iztrebi iz srednješolskega pouka. Morda bi Vam bilo hudó, ako bi

kedaj, če še ne, ne mogla podpirati v grščini svojega sina ter bi bila primorana najeti mu inštruktorja?

Sami razvidite, da mnogo ni prav, kar beležite, kajti Vam samim se dozdeva, da bode morda kdo oporekal Vašim nazorom.

Vi se čudite, kako se more ta zastarela institucija gospodinjstva zdrževati tako dolgo — a jaz se čudim, kako je bilo možno, da Vaš spis ni našel takoj svojega cilja med staro šaro. Ko bi cenjena g. urednica v svoji opomnji ne odobrila na pol Vašega spisa, menila bi, da ga je nehote prezrla. Še nekaj me duši v grlu. Čemu trosite med naše milo materinščino tuje izraze (ne govorim internacionalnih) kjer jih ni treba, kjer se lahko poslužujemo svojih slovenskih besed. Tuji izrazi; »Speisenhäuser«, zu wenig hausfräulich« bodejo v oči, med tem ko imamo za te pristne slovenske besede. Hočete li s tem dokazati, da ste večji nemščini, ali da čitate nemške proizvode? Sramotno bi bilo, če bi tega ne utegnili, ko imate vendar časa dovolj, ker ne opravljate gospodinjstev, ne dotikate se hišnih opravil.

Zdravstvujte, neznana mi g. Danica, pa zabavajte se v skupni jedilnici! Moj spis naj Vas ne dovede ob dobri tek.

Zvečer . . .

Zimzka noč je jasna, bajna,
mesec lije blede svit
na to trudno, bedno zemljo;
nemo k nebu vpiram vid.

Tudi tja, srebrni mesec,
liješ svoj čaroben svit;
morda ravno tam nekemu
sij je tvoj po licu zlit!

In misleči duh mi vhaja
daleč, daleč čez goré;
tja, kjer večna pomlad cvete,
kjer o zimi se ne vé.

Morda ravno gleda vate.
ko po domu vzdihla tam
in pozdrave ti naroča —
tujec sredi tujcev... sam!...

Luno gost oblak zakrije
in zemljó objame noč...
Meni pa samo občutek
v prsih vzbuja se pekoč...

Mokriška.

Mir ljudem na zemlji.

tako pozornostjo še ni bil obrnjen pogled vsega civiliziranega sveta na tihi, od vsega svetnega hrupa oddaljeni Haag, kakor sedaj, ko so se pričela zasedanja za osnovo večnega miru. Od vseh strani so prihitali odposlanci, da se posavetujejo o mirovnem vprašanju, ki je toli važnega kulturnega pomena za ves svet. In dasi danes še ne moremo izreči gotove sodbe o uspehih ali neuspehih njihovega posvetovanja, upati vendar smemo, da niso bila prizadevanja blagega in miroljubnega sklicatelja zaman. Eno pa je gotovo, in tega uspeha ne bi nam odvzel niti najhujši poraz konference: duh miroljubja se je jel širiti tudi v širših krogih, pridobil si je trdnih tal, v kojih bo rasel in procvital do konečne zmage.

Oči vsega civiliziranega sveta so obrnjene proti Haagu. A ne samo posvetovanja v »hiši v grmu« zahtevajo našo pozornost. Poleg resne in stvarne konference se nam nuja še druga mična prikazen, ki priča o doslej še nepoznani moči, kojoj ima že mirovna ideja. Mirovni apostelji skoraj vsega sveta so si dali rendez-vous v holandski prestolici, da morejo tiho opazovati razvijanje akcije, koji uže leta in leta gladijo pot.

Vsemu na čelu pa je ženska — baronica Berta Suttnerjeva, duhovita pisateljica romana »Del z orožjem«. Preselila se je se svojim soprogom za časa konference v Haag in njen mali, a mični salon tvori sredotočje, v kojem se shajajo ne samo prijatelji miru, ampak tudi razni diplomatje, koje je dovedla konferenca v Haag. Koliko je storila ta redka žena v razvoj mirovne ideje! Od kar je prišel pred 10-mi leti njen epohalni roman, ki je našel odmeva po celem svetu, posvetila je sve svoje delovanje skoro izključno le mirovni reči, in smelo smemo trditi, da je ona dala prvi povod k razvijanju mirovnega gibanja v Evropi, kajti njen ženijalni duh jo prvi pokazal pot k novi eri brez krvi in barbarizma. Se zadoščenjem sme zdaj zreti na podjetje, ki se tako do cela strinja z njenimi blagimi nazori, ki bodo postali morda v doglednem času nazori vsega sveta.

In res, pravo pot si je izbrala baronica Suttnerjeva. Ali si moremo sploh misliti lepše misije za žensko, nego je misija angelja miru in sprave? Lepo in velikodušno je celiti rane, koje je prizadel boj, lepše in velikodušnejše je pa še zabraniti boj, miriti razburjene duhove, pospešiti spravo in mir. In to je dolžnost vsake žene.

Dasi pa ne moromo vse delovati tako, kakor baronica Snttnerjeva, vendar pa moremo prispevati vsaj v razširjevanje miroljubnega mišljenja; zlasti so pa k temu poklicane učiteljice in matere. Kolikokrat ima učiteljica priliko izpregovoriti kako blažilno besedo, ki bi i bojaželjne, ali prav za prav prepiraželjne dečke dovedla do spoznanja, da je tudi za nje lepša in častnejša zadača nego moriti in pobijati. Vsaja naj uže svojim učencem v srce pravo ljubezen do miru. Še večja je pa materina naloga. Se svojim blagim vzgledom naj zatré v srcih svojih otrok vsak pojav surovosti in neusmiljenja. Pri igri, kakor tudi pri poučevanju naj skuša vzbujati v otrocih vedno le boljšo, človeško stran. Kaj je res treba dajati uže malemu detetu samo vojakov, pušk in mečev v roke, kaj je res treba ponavljati uže malemu dečku vedno in vedno, da bode tudi on kedaj vojak, da bo i on junak, ki se bo boril za »Boga in za dom«, (!), da se mu le uže zgodaj vzbudi ljubezen do »žlahtnega vojnega rokodilstva«. Pri taki vzgoji mora tudi najnežejše dete priti do spoznanja, da ni lepšega, nego moriti in klati nedolžne ljudi, ki nam niso storili nikdar nič zlega, jedino le v to svrho, da pokaže svojo hrabrost! Naloga vzgoje je vendar likati in blažiti, a ne vzbujati krvoločnost in barbarizem. Bestijalnost, kojo smo podedovali morda še po svojih pra-pradedih izza predzgodovinskih časov se vglša itak le prerada tudi nepozvana. Ni ji treba tedaj še posebno gojiti, marveč uničevati in zatirati.

Matere, poskušajte tedaj blažiti srca svojih sinov, vcepiti jim duha pravega miroljubja in človekoljubja. Kajti zverina v človeku bode premagana, ne samo v posamezniku, marveč v celih narodih in mesto vtrnujoče se grozno-rudeče vojne baklje zasveti nam mila, rožnata luč, odsevajoča z jasnega obličja angelja miru.

Danica.

Ah ta vonj...

Ah ta vonj, ti topli dihi,
vrelcev čistih žuborenje,
in ti snežnobeli cveti,
gozda mladega šumenje!

Duša naj bi spet vskipela,
radostna ves svet objela,
v sladki naj bi ji ljubezni
nadej flora spet vsvetela!?

Oh! ne v prsih trudna, bolna,
probujenju se zapira...
iz navžite ji ljubezni
nova le boleost izvira.

Kristina.

Književnost in umetnost.

Giovanni Loria. Boris Godunov. Poema drammatico russo di Alessandro S. Puskin. Prima traduzione italiana in versi con la traduzione delle scene in prosa e note del prof. Ivan Trinko.

Povodom sloletnice Puškinovega rojstva izdal je Giovanni Loria dramatiško delo Puškinovo »Boris Godunov«, katero mu je v prozo preložil za razširjanje slovanske muze v Lahih vneti prof. Ivan Trinko.

To je prvi italijanski prevod v verzih tega znamenitega dela.

Giovanni Loria. Fiori stranieri. (Versioni libere.)

Pod naslovom »Fiori stranieri« (tuje cvetje) je izdal Italijan Giovanni Loria (dr. Fratini) lep, eleganten zvezek pesmi, katere je iz raznih jezikov prevel na italijansko.

Knjiga obseza štiri pesmi iz angleškega, sedem iz francoskega, eno iz provencalskega, eno iz španskega, trinajst iz nemškega, ena pesem je iz laponskega in ena iz švedskega, štiri so ogrske, štiri srbske, osem slovenskih, ena polska in 18 ruskih.

Slovenske pesmi prevedene na italijansko so večinoma od Ivana Trinka in sicer: »Jeleni Črnogorki« »Melanholija«, »Sèn«, »Vihar« in »Zimski večer«. Za Trinkovimi pesmimi je pesem »Italiji«, katero je slovenski spisal Podrjeka, ko je prišel sv. Peter v Beneški Sloveniji pod italijansko vlado. Sledi Gregorčičeva »Človeka nikar«. Ko se je povedalo nekaterim italijanskim leposlovcem, da so zaradi te pesmi Gregorčiča grozno napadli, so rekli ti: »Costoro sono o ignoranti o perfidi«. (To so ali nevedneži ali zlobneži.) in narodna »Deklica in riba«. Vse slovenske pesmi so jako zvesto prevedene, duh in misli izvrstno ohranjene beró se prekrasno. Posebno lepa je v italijanščini Trinkova »Malinconia«. Sodijo naj čitatelji, ki so italijanščine vešči:

„Malinconia“

Oh! eccoti di nuovo, melanconica fata!

Ma donde vieni, o eterna compagna de' miei di?

Quand'ebbi la mia patria per la città lasciata

Pensai che dileguata — ben ti saresti qui.

Fin che pei folti boschi dei monti miei nativi

Andavo errando, amavi tu i passi miei seguir,

E, pallida nel viso, sovente m' apparivi

Su quegli ombrosi clivi, — fonti del mio gioir.

Quando nel mite autunno, del dì col declinare,
 Dietro i crestati monti si dileguava il sol,
 Ed io, da l'ardue rupi intento a sogguardare,
 Sedeo stanco a pensare, — curva la fronte al suol,

Il piede tuo leggiere a lungo ne venia,
 Come se l'ali avesse, al fianco mio vicin;
 E là, fra la notturna silente tenebria,
 L'immagin tua seguia — l'incerto mio destin.

Ma il dì de la partenza venne e il paterno tetto
 Abbandonar fu d'uopo e sciogliermi da te;
 „Addio! pallida ninfa, lontan dal mio cospetto
 Andrà il tuo mesto aspetto.“ Così pensai tra me.

„So ben che non ti piace la turba clamorosa,
 Che corre notte e giorno le vie de la città;
 So ben che non ti piace il chiasso, e incresciosa
 T'è l'onda romorosa — del cocchio che sen va.

La solitudin muta, o pallida mia fata,
 La pace e i boschi ombrosi a te graditi son;
 Ed io colà mi reco dove l'ebbrezza è innata,
 Dove tra l'ansia ingrata — ferve de l'opre il suon.

Eppur, pallida ninfa, compagna eterna mia,
 Fin qui ne la cittade ti ripresenti or tu!
 A torto io mi credeva, allor quando partia
 Da la terra natia, — di non vederti più!

E così dunque sempre amarmi hai tu pensato
 E, come l'ombra il corpo, seguire il mio cammin?
 Che far degg'io, mia ninfa? Se così vuole il fato,
 Ebben sosta al mio lato, — legati al mio destin!“

Trinkove pesmi beró se v italijanščini kakor pravi original, saj veje v njegovih slovenskih pesmih italijanski duh in italijanska dikcija bogata na prisposodobah, vsled česar ga niso Slovenci umeli.

Razno.

Predsednik družbe sv. Mohorja, stolni prošt dr. Valentin Müller †. Po dolgi - 16 - mesečni — mučni bolezni je preminul v Celovcu dné 6. junija t. l. inf. prošt tamošnjega stolnega kapiteljna, g. dr. Valentin Müller, predsednik naše dične družbe sv. Mohorja. — Pokojnik se je porodil v Glinjah, v slovenskem Rožu, dné 10. dec. 1816. Po dovršenih gimnazijskih in bogoslovnih naukih v Celovcu bil je v mašnika posvečen dné 29. jul. 1840. Služboval je

najprej za kaplana v Št. Juriju ob Zili in od tam se je podal v višji duh. zavod »Frintaneum« na Dunaju, kjer je postal doktor bogoslovja (l. 1847.) Za tem je služboval v Logivasi, Celovcu, kjer je podučeval tudi v bogoslovju in kot župnik v Kotmari-vasi. L. 1859. je prišel za stolnega korarja v Celovec, kjer je nadzoroval šolstvo. Po upe-ljavi novih šolskih zakonov je postal ud dež. šolskega sveta in nad-zornik celovških ljudskih in srednjih šol. L. 1866. je prevzel vodstvo duh. semenišča, l. 1884. pa je bil imenovan za inful. stolnega prošta in vodjo bogoslovnih naukov. — Za mnoge zasluge ga je imenoval cesar za viteza Franc Jožefovega reda in reda železne krone III. vrste. Papež pa mu je podelil čast apostolskega protonotarija in častnega komornika. — L. 1860. je stopil na čelo *Mohorjevi družbi* in jej bil do smrti predsednik. Mnogo je storil za njo, jo uspešno branil ob mnogoterem nasprotnem napadu. — Bil je mož temeljitega znanja, a v javnosti ni nastopil nikdar. Bodi mu časten spomin!

Doma.

Ilovica za snaženje. Lesene kuhinjske deske, na kojih se reže slanina in meso se navzamejo jako rade masti in krvi. Da jih očistimo, je dobro ako jih namažemo z ilovico. Čez nekaj ur treba ilovico z milom in peskom v čisti vodi dobro oprati in les bode zopet lep in čist, brez madežev. Ilovica je pri pomivanju sploh jako koristna; ona odzame vso maščobo i od nožev, vilic, žlic in drugih kovinastih predmetih.

(Wiener Hausfrauen-Zeitung).

Štiriperesna deteljica za dopisnice in pisma. Naberí mnogo deteljice, če tudi ni štiriperesna, saj ne verjamemo v njeno srečonosno moč — ter k trem lističem prilepi lepo še četrtega. Marsikako stvar lahko olepšaš s tako-le deteljico, recimo: okvirje, etni, torbice, mape vsakovrstne škatljice itd. Deteljica se najprej razprostre med dvema pivnima papirjema, v knjigi posuši in potem na dotično stvar na papir ali dopisnico prilepi. Paziti moraš, da četrto peresce dodeneš prav naravno. Ko je lepilo suho, pozlati žilice in reclje, kar se poda jako lepo. Ako hočeš, napiši še sé zlatimi črkami: »Prinašam srečo« ali kaj takega.

